

FRÁGREIÐING FRÁ LØGMANNI 1994

Nú tingið verður sett ólavsökudag 1994 verður hetta gjørt undir óvanligum politiskum umstøðum, tí hetta er fyrsta ólavsøkan, at landsstýrið, sum situr, er starvsstjórn.

Tann 19. mai 1994 samtykti tingið at skriva út nýval, av tí at samgongan millum javnaðarflokkinn, tjóðveldisflokkinn og sjálvstýrisflokkinn hevði mist meirilutan í tinginum. Valdagurin varð ásettur til 7. juli 1994.

Hetta er fyrstu ferð, at val til lögtingið hevur verið á hásumri, í juli mánaði, síðani 1906, tá klovningur kom í millum samband og sjálvstýri. Tað árið varð val hildið 18. juli.

Ongantíð fyrr hava so nógvir flokkar stillað upp til lögtingsval sum hesa ferð, heilir 10. Úrslitið av valinum er, at átta flokkar komu inn á ting, og nærum helmingurin av tingmanningini er nýggj.

Síðani valið hevur verið samráðst um samgongu, men ikki eydnaðist at skipa nýggja áðrenn ólavsökudag. Hetta er tí tað sama landsstýrið, ið misti meirilutan í mai, sum enn situr í Tinganesi.

Skipanin, at lögmaður heldur røðu á ólavsøku, er ikki ásett í galdandi stýrisskipan, men hevur í verki verið fylgd í nógv ár. Í nýggju stýrisskipanini er hesin siður lógarfestur.

Í røðu síni greiðir lögmaður frá støðu landsins, umrøður tað, sum er farið fram undanfarna árið og sigur frá teimum ætlanum, landsstýrið vil fremja í nýggju tingsetuni.

Løgmanrøðan í ár verður nakað øðrvísi við tað, at ikki ber til hjá sitandi landsstýri at siga frá framtíðararbeiðinum. Hetta má bíða til nýggj samgonga er skipað, og tann tá valdi lögmaðurin leggur fram politikkin, ætlanin er at reka.

Føroyski búskapurin hevur seinastu árin verið fyri stórari afturgongd, cini afturgongd, sum eftir ymiskum viðurskiftum at døma væntandi er um at steðga.

Seinna hálvár í 1993 helt niðurgongdin í samfelagnum fram, og hetta sást aftur í úrslitinum hjá landskassanum, tá árið var runnið.

Inntøkur landskassans í 1993 vóru 185 mió. kr. minni, enn mett varð á fíggjarlógini og vanligu rakstrarútreiðslurnar íroknað fløgur vóru 96 mió. kr. størri enn mett. Ein fyribils uppperð av landsins roknskapi fyri 1993 vísir eitt "vanligt" hall hjá landskassanum uppá 251 mió. kr. eftir fløguútreiðslur, meðan mett varð eitt avlop á fíggjarlógini uppá 29 mió. kr. eftir fløguútreiðslur.

Haraftrat komu lántøkur til gjaldføri landskassans og -serliga - til bankarnar. Íroknað eginpeningsveitingarnar til bankar og almennar grunnar gjørdist hall landskassans methøgt í 1993: 2,65 mia. kr.

Landsstýrið legði 31. august 1993 uppskot fyri tingið um fíggjarlóg fyri 1994. Roknað varð

við einum halli eftir fløguútreiðslur uppá 248 mió. kr.

Tá samráðingar voru við stjórnina 12. október, voru viðurskiptini longu broytt so nógv, at hallið varð mettt til 540 mió.kr. Orsøkirnar voru fleiri: skattainntøkurnar vorðu nú mettar 100 mió. kr. lægri, kurstap uppá 60 mió. kr. kom aftrat á útreiðslusíðuni, almennir grunnar kravdu størri stuðul enn mettt, og nýggj lántøka hevði við sær, at rentuútreiðslur landskassans hækkaðu 90-100 mió. kr.

Semja var millum landsstýrið og stjórnina um, at fíggjarlógin skuldi bætast við 250 mió.kr. Landsstýrið sendi fíggjarnevndini tilmæli um at lækka rakstrar- og fløguútreiðslurnar uml. 100 mió. kr.

Harafturat vorðu fleiri inntøkulógir samtyktar. Skattastigin varð broyttur nakað, so at serliga tær hægstu inntøkurnar komu at gjalda hægri skatt. Høvuðsinntøkubroytingin stavaði tó frá tí nýggja fíggjarognaravgjaldinum uppá 1,9% p.a, sum skuldi falla til gjaldingar triggjar ferðir: í desember 1993 og juli og desember 1994. Tað varð mettt at geva landskassanum 200 mió.kr.

Tá fíggjarlógin endaliga var samtykt, varð roknað við einum halli uppá 262 mió. kr. í 1994. Verður gongdin í samfelagnum tann sama seinna hálvár sum fyrra hálvár, eru útlit til, at fíggjarlógin fer at halda.

Skattainntøkur landskassans fyrra hálvár 1994 voru 355 mió.kr, eitt sindur meira enn mettt varð. Inntøkurnar av meirvirðisgjaldi voru fyrra hálvár 186 mió.kr. Roknast kann við, at inntøkur landskassans tilsamans í 1994 verða heldur hægri enn í 1993.

Gjaldføri landskassans hevur verið væl betri higartil í ár, enn roknað varð við fyrst á árinum.

Í 1993 var avlopið á gjaldsjavnanum 719 mió.kr. Gongdin fyrra hálvár 1994 bendir á, at avlopið fyri alt árið 1994 verður heldur minni enn í 1993.

Avlopið á handilsjavnanum minkaði 150 mió.kr., t.v.s. úr 400 mió.kr. fyrra hálvár 1993 niður í 250 mió.kr. fyrra hálvár 1994. Høvuðsorsøkin er, at útflutningurin er fallin 177 mió.kr., meðan innflutningurin bert er fallin 18 mió.kr.

Samanumtikið kann sigast, at heldur gongdin seinna hálvár 1994 fram restina av árinum, so verður gjaldsjavnaavlopið omanfyri 300 mió.kr. í mun til eitt avlop uppá 719 mió.kr. í 1993. Tá er m.a. lagt upp fyri øktum rentuútreiðslum í 1994 orsakað av rentuhækkingum í árinum.

Nettoskuldin uttanlands minkaði úr 7,8 mia.kr. í 1992 niður í 6,6 mia.kr. við árslok 1993 - ein minking uppá 1,2 mia.kr. Hyggja vit harafturímóti nærri at býtinum millum almennu og privatú nettoskuldina, er nettoskuldin hjá tí almenna vaksin við 2,2 mia.kr. úr 5,3 mia.kr. í 1992 upp í 7,5 mia.kr. við árslok 1993, meðan tað privata átti netto 924 mió.kr. til góðar uttanlands.

Henda gongd hongur saman við kreppuni í samfelagnum sum heild, har útlenskir lánveitarar hava mist í sambandi við tey mongu trotabúgvini, landskassin hevur havt stór veðhaldsútleigg, og neyðugt hevur verið at tikið miljardalán til bankarnar og landskassan.

Búskaparliga sær heldur bjartari út nú enn undanfarin ár. Lønarútgjaldingarnar, sum siga nakað um vinnuliga virkseimið í landinum, minka ikki so nógv sum mett, og eru summar mánaðir hægri enn somu mánaðir í fjør. Arbeidsloysið minkaði úr 23% í januar í ár niður í 16% í juni, og avreiðingarnar til flakavirkini eru øktar 20%. Men útflutningsvirðið er fallið 15% fyrst og fremst av tí, at útflutningurin av ísaðum fiski og laks er minkaður, men eisini tí at prisirnir eru heldur lægri enn í 1993.

Almenna fløguvirkseimið er minkað nógv, men landsstýrið helt tað kortini verða neyðugt við ávísari upphædd á fíggjarlógini til fløgur og viðlíkahald fyri at bøta um m.a. arbeidsloysið. Privatu fløgurnar eru sera avmarkaðar, men vónandi fer kortini at bera til við teimum fortreytum, sum skaptar eru seinastu tíðina, at fáa gongd aftur á privata fløguvirkseimið soleiðis, at alt fleiri fólk kunna koma í arbeiði.

Ótryggleikin í bankavinnuni helt fram seinna hálvár 1993. Bæði Sjóvinnubankin og Føroya Banki komu aftur í trupulleikar, og landskassin noyddist í september 1993 at flyta tilsamans 1,86 mia. kr. í kapitali aftrat í báðar bankarnar fyri at tryggja framhaldandi rakstri. Fossbankin fór í gjaldsteðg 11. oktober og seinni í likvidatióin.

Danska fíggjareftirlitið hevði frammanundan gjørt nýggjar metingar av virðunum á útlánum hjá peningastovnunum, og tað vóru serliga lægri metingar av sethúsavirðunum, sum raktu meint.

Í august 1993 mælti fíggjargrunnurin stjórnini og landsstýrinum til at góðkenna, at Føroya Banki og Sjóvinnubankin vórðu samanlagdir. Hetta varð góðkent, men teir trupulleikar, sum síðani stungu upp, høvdu við sær, at samanleggingin varð útsett. Á aðalfundi í báðum bankunum í vár varð samtykt at leggja saman 1. januar í ár.

Landskassin hevur tilsamans sett 2,7 mia. kr. í báðar bankarnar og eigur gjøgnum fíggjargrunnin mestsum allan partapeningin, sum er 250 mió.kr.

Gjaldfærið hjá bankanum er gott, og sambært upplýsingum frá bankanum er soliditeturin eisini góður.

Samanumtikið er líkt til, at fíggjarkervið í Føroyum er væl tryggari nú enn undanfarin ár.

Í sambandi við avtaluna í oktober 1993 millum dansku stjórnina og landsstýrið varð avtalað at seta eina føroysk-danska nevnd við umboðum fyri landsstýrið, landsbankan, føroyskar peningastovnar, forsætis-, búskapar-, fíggjar- og ídnaðarmálaráðið og danska tjóðbankan at lýsa kapital- og gjaldfærisviðurskiftini í Føroyum. Nevndin hevur nú latið landsstýrinum frágreiðingina, og landsstýrið heldur hesa frágreiðing saman við øðrum frágreiðingum um føroyska búskapin verða við til at skapa eitt betri yvirlit yvir teir trupulleikar, sum eru, og hvussu vit móguliga eiga at loysa teir.

Fiskiskapur á føroyska landgrunninum er høvuðsgrundarlagið fyri fiskiídnaðin og fyri stóran part av fiskiflotanum. Landsstýrið hevur tí lagt stóran dent á at fáa bygt høvuðsfiskastovnarnar upp aftur.

Í hesum ári eru rættiliga harðar avmarkingar settar fyri fiskiveiðuna um Føroyar. Stór øki

vóru friðað fyri troling, og kvotur vórðu ásettar.

Stovnsrøktarnevnd við umboðum frá vinnulívinum er sett. Nevndin hevur nú latið álit, og er nevndin samd við landsstýrið um, at toska- og hýsustovnurin er á einum alt ov lágum støði, og mælir nevndin í sínum álit til, at avmarkingin av fiskiskapinum á landgrunninum við Føroyar av toski eigur at setast til 9.800 tons og av hýsu til 8.500 tons. Bygnaðarnevndin hevur sett hesi tøl til 6.800 og 6.200 tons. Sostatt er bæði vinnan og vísindafólk samd við landsstýrið um at halda royndirnar eftir hesum høvuðsfiskasløgum á einum lágum støði.

Fiskiveiðulógin hevur roynst hampuliga. Nakað av trupulleikum vóru væntandi, tí hetta var ein kollvelting - ein neyðug kollvelting - fyri at byggja upp og tryggja høvuðslívgrundarlagið fyri framtíðina.

Ráðgevandi nevndin viðvíkjandi fiskiveiðu - § 2 nevndin - hevur eisini latið Føroya landsstýri álit, har hon metir um lógina.

Nevndin mælir m.a. til, at øll før yvir 20 tons fáa eginkvotur. Eisini mælir nevndin til størri umsetiligheit, so flotin kann laga seg til teir tøku móguleikarnar. Mælt verður eisini til aðrar tekniskar broytingar.

Samnumtikið er landsstýrið nøgt við, at hesar nevndir, ið hava stóra umboðan frá vinnulívinum í høvuðsheitinum taka undir við tí førda fiskivinnupolitikkinum.

Lívgrundarlagið hjá fjarfiskiplotanum hevur seinasta árið verið betri enn árinum frammanundan, m.a. er kvotan í Barentshavinum munandi størri, enn hon var. Landsstýrið hevur í hesum sambandi latið nakað av heimaflotanum fáa loyvi at fiska av hesi kvotu, og er hetta komið serliga væl við hjá línuflootanum. Sambært nýggju fiskiveiðulógini hevur landsstýrið eisini givið loyvi til eina umsetiligheit á fjarleiðunum, sum hevur ført við sær, at størri virði fáast burturúr.

Alternativur fiskiskapur undir Føroyum og í altjóða sjógvi hevur verið troyttur, og landsstýrið hevur givið nógv royndarloeyvi. Landsstýrið hevur eisini játtað innflutningsloyvi til fiskiskip at fiska á Hatton Bank, í Irmingerhavinum, umframt at tvey rækjuskip eru komin afturat.

Royndir verða stuðlaðar fyri at fáa meira burturúr kongafiskinum í Irmingerhavinum og fáa hann til lands til virkingar í Føroyum.

Viðvíkjandi nýggjum arbeiðsplássum innan fiskiídnaðin hevur landsstýrið havt ta grundfatan, at fyri at slík arbeiðspláss kunnu verða lønandi og harvið varandi, er neyðugt, at tey, ið fara í holt við hetta, hava greiðar ætlanir, bæði fyri marknaði, virking og veiðu.

Alt ov nógvir móguleikar eru seinastu 10-15 árinum farnir fyri skeyti, tí ætlanirnar ikki høvdu hesi trý høvuðslið.

Slíkur arbeiðsháttur tekur tíð, men er neyðugur, um vit skulu røkka málinum at fáa fleiri arbeiðspláss innan fiskiídnaðin. Hetta er grundhugsanin undir samtyktu lögtingslóg um stuðul og menning av fiskivinnuni á landi.

Aftaná stórar trupulleikar í alivinnuni orsakað av ymiskum umstøðum bæði fíggarligum og umhvørvisligum hevur verið arbeitt við at endurskipa alivinnuna.

Arbeiðið hevur verið gjørt í neyvum samstarvi við teir, sum reka hesa vinnu.

Ein skiftisøkisskipan er gjörd, sum ber í sær, at alisloyvistalið er komið niður á umleið 20. Hetta verður av serkunnleikanum mett sum eitt tal í hægra lagi. Samumtikið má tó sigast, at endurskipanin er komin so nógv áleiðis, at útlitini fyri vinnuna bæði so og so eru av teimum frægastu, tey hava verið í nógv ár.

Smáídnaðurin á landi er merktur av, at næstan øll framleiðslan er ætlað heimamarknaðinum. Vánaliga keypiorkan er tí orsökkin til støðuna hjá hesum partinum av ídnaðinum.

Hóast døpru útlitini, eru vinnulívsfólk ikki fallin í fátt og arbeiða nú við nýggjum skilagóðum verkætlanum, sum eru munandi betur lagaðar til føroysk viðurskifti enn áður.

Fyri at stuðla hesum partinum av ídnaðinum legði landsstýrið fram tvey lógaruppskot, sum bæði vórðu samtykt - tað eru lógirnar um ábyrgdargrunn og lógin um framtaksfelag umframt kunngerðin um Tax Free Shopping.

Royndarstøðin í Kollafjarðardali er vorðin ein búnaðardepil, og tað er nú landbúnaðarvinnan, sum avger, hvat tey sjálvi fáa burturúr deplinum. Royndar- og ráðgevingarvirksemið heldur fram sum áður, og støðin hevur framvegis lærlingar.

Landsstýrið setti í fjør heyst nevnd at kanna framtíðina hjá føroyska landbúnaðinum, m.a. við tí í hyggju at broyta alla landbúnaðarlóggávuna.

Tað eydnaðist ikki at fáa samtykt lógarbroytingar, so at jarðargrunnurin kundi fáa loyvi at niðurskriva ella umleggja lán, so vinnan kann koma niður á eitt kostnaðarstøði, sum er hóskandi fyri fíggarligu umstøðurnar í dag.

Ferðavinnan gevur sum íkast til búskapin umleið 150 mió. kr. Bera vit okkum rætt at, so kann hetta virðið økjast til umleið 300 mió. kr. um eini 6-7 ár.

Nógv stig eru tikin til tess at veita ferðavinnuni betri umstøður og soleiðis at fyriskipa ein miðvísan politikk á hesum økinum. Ferðaavgjaldið varð í apríl minkað úr 300 kr. niður í 120 kr. Gjörd er eisini ein heildarætlan fyri ferðavinnuna, sum í høvuðsheitinum byggir á trýggjar tættir: menning av verandi ferðavinnu, marknaðarføring í umheiminum og menning av ferðatilboðum. Heildarætlanin verður lögð fram í august.

Landsstýrið hevur saman við Ferðaráðnum tikið stig til at víðka samstarvið við hini londini í útnorði, Ísland og Grønland.

Hóast arbeiðsloysið er minkandi, so er hetta og fráflytingin størsta hóttanin í samfelagnum. Arbeiðsloysið er minkað síðan miðjan januar 1994, tá tað var skrásett til 23%. 1. juli í ár var tað sett til 16%, ið er 2% lægri enn í juli í fjør. Viðmerkjast skal, at arbeiðsstyrkin fyrra hálvár í 1993 var 22.400, meðan hon í dag er 21.100.

Arbeiðsloysisskipanin hevur hórað ígjøgnum fíggjarliga, hóast kassin fleiri ferðir hevur verið um at vera tómur.

Landsstýrið útvegaði í vár skipanini møguleika at trekkja upp á eitt lán úr føroysku peningastovnunum upp til 45 mió.kr., men enn hevur stýrið ikki gjørt nýtslu av hesum. Hetta lán er við landskassaveðhaldi.

Avtalan millum Føroyar og Danmark um samskipan av skipanunum fyri tey arbeiðsleysu kom í gildi 1. nov. í fjør.

Gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður nú ikki longur lænt til ALS, men fer til grunnin, sum eftir ætlan skal gjalda út ískoyti til pensjónirnar í 1997.

Nettofráflytingin úr Føroyum frá januar til juni var 750 fólk, og tað er knappliga 300 fleiri enn sama tíðarskeið í fjør. Hinvegin vísir tað seg, at størri parturin av teimum, sum flyta til Føroya, hava verið burturi í styttri enn eitt ár, og kann hetta týða at nøkur flyta skjótt heimaftur.

Framvegis fer stórir partur av teimum, sum flyta niður, í útbúgvingar- og lestrarørindum, og er hetta skilagóð íløga júst í hesum kreppudøgum.

Til arbeiðsskapandi tiltøk fyri ung, sum kommunurnar hava umsitið á verandi fíggjarlóg eru brúktar 10 mió.kr.

Í farna valskeiði eydnaðist at fáa samtykt javnstøðulógina. Føroyar eru seinasta Norðurlandi, ið hevur fingið slíka lóggávu.

Hóast almanamál og heilsumál eru tey mest kostnaðarkrevjandi málsøkini (45% av rakstrarútreiðslunum á fíggjarlógini), so hava svára kreppan og tær nógvu sparingarnar tó ikki gjørt, at støðið er munandi versnað. Tað ber enntá til at siga, at ávís stig eru tikin til tess at betra og útbýggja innan hesi málsøki, sum saman við útbúgvingarøkinum eru eyðkennini fyri eitt nýmótans samfelag, og sum eru grundarsteinurin undir vælfærdini.

Samanleggingar, rationaliseringar og effektiviseringar eru framdar, til tess at gera tænastrarnar betri.

Almannastovan hevur meira enn nakar annar almennur stovnur verið frammi í fjølmiðlunum í hesum valskeiðinum, og stór framstig og ábøtur eru framdar í umsitingini.

Miðfyrirringin av almannaumsitingini gongur sum ætlað, og eru deildirnar í Eysturoy, Norðoyggjum og í Suðuroynni styrktar við starvsfólki.

Kærunevndin í almanamálum virkar nú eftir ætlan.

Fleiri tilboð til brúkarar eru komin hesi síðstu árin. Búfelagsskapur fyri evnaveik og vardi verkstaðurin "Stíggjur" lat upp í Runavík í 1993.

Dagheimið á Berjabrekku í Havn, "Virgni", lat upp í fjør, og búfelagsskapur/umlættingarheim fyri evnaveik í Suðuroynni verður liðugt í ár. Á dagstovninum í Sørvági er umlætting og

onnur tilboð fyri evnaveik.

Nýbyggingin av Suðuroyar sjúkrahúsi er nú komin undir land, og umvælingararbeiði í gamla sjúkrahúsinum verður nú framt. 10 mió. kr. verða í ár brúktar til umvælingar á Lands-sjúkrahúsinum.

Við munandi at minka um vinningin hjá apoteksverkinum, eru tiltøk framd fyri at fá heilivágsprísin bíligari.

Landsstýrið legði í vár uppskot fyri tingið um eina rammulóg fyri almannaøkið. Uppskotið er nú burturdottið. Uppskot til rammulóg fyri heilsuøkið er eisini gjørt.

Støðan hjá sethúsaegjarum hevur verið nógv frammi seinasta árið, og nógv hevur verið tosað um, hvat kann gerast fyri at hjálpa teimum, sum eru illa fyri. Á nýggjárinum kom úrslitið av samráðingunum millum fíggarstovnarnar, sum Húsálansgrunnurin tók stig til eftir áheitan frá landsstýrinum. Úrslitið var, at rentan fall á øllum veðrættarstigum, at avdráttartíðin kundi leingjast upp til 30 ár, eins og møguleiki skuldi gevast fyri um neyðugt at fastfrysta lán uttan rentutilskrivning. Í nøkrum førum verður so sjálvsagt eisini neyðugt at avskriva lán upp á sethús. Húsálansgrunnurin veitir í løtuni ikki lán til nýbygging av sethúsum, tí sethúsatørvurin er nøktaður.

Henda avtala verður av mongum ikki mett sum nóg dygg, men kemst hetta m.a. av, at kommunuskattaprosentið í fleiri kommunum júst um somu tíð fór munandi upp.

Ein onnur orsök kann vera, at peningastovnarnir ikki tykjast at kunna viðgera málini, so fólk í rímligari tíð fáa síni viðurskifti viðgjørd.

Skúlar eru, sum allur almenni sektorurin, merktir av stórum sparingum - sparingarnar eru nú so ógvusligar, at skal sparast meira kann tað bara gerast við at leggja niður skúlar, og lata tey ungu ganga arbeidsleys í staðin.

Lóggáva í sambandi við lærlingaútbúgvingar er fyrircikað við tí í hyggju at kunna laga seg til umstøðurnar hjá vinnuni í dag.

Lógir um nýggja studentaskúla- og HF-skipan verða lagdar fyri tingið í heyst, so tær kunnu vera galdandi frá 1. august 1995. Nýggja studentaskúlaskipanin er tó fyribils sett í gildi við kunngerð at virka frá 1. august í ár.

Føroya Maskinskúli fer endiliga í egin høli, sum løgtingið samtykti at keypa í vár. Ætlanin er at byrja í nýggju hølunum eftir nýggjár.

Føroya Fornminnisavni hevur fingið rúmlig høli í Hoyvík, so savnið fær munandi betri umstøður at skipa fyri framsýningum.

Møguleikar eru nú fyri at fáa Kirkjubøstólarnar heimaftur, og mong fegnast um, at bátasavnið kemur í tryggari høli.

Ein av okkara mentannardýrgripum, Sandoyarbók og skrivliga tilfarið hjá Jóannesi í Króki, kemur nú aftur til lands og verður deponerað á Føroya landsbókasavni.

Sjónvarpið hevur eisini fingið nýggj høli til upptøkur av størri sendingum og til umsiting. Sendinetið hjá útvarpinum og sjónvarpinum er farið at eldast, og tí verða nýggjar íløgur neyðugar.

Eingin endalig loysn er enn funnin á størsta trupulleikanum hjá kommununum - tí ovurstóru skuldini.

Landsstýrið vónaði og roknaði við, at ein loysn fór at verða funnin í seinasta lagi miðskeiðis í hesum árinum. Neyðuga lógarsmíðið varð gjørt til tess at røkka hesum málinum við løgtingslógini um kommunalu fíggarætlanirnar, ásetan av kommunuskattaprosentinum, kommunalan vedhaldsgrunn v.m.

Tíverri hava samráðingarnar um umleggingina av kommunuskuldini drigið út. Men av teimum upplýsingunum, sum landsstýrið hevur fingið, verður framvegis roknað við, at ein loysn verður funnin í hesum árinum og innan rímliga tíð.

Ein avleiðing av stóru kommunuskuldini er, at neyðugt hevur verið at hækka kommunuskattaprosentini fyri 1994 munandi, úr 18,22% í miðal fyri landið í 1993 til 21,27% í 1994.

Av gongdini higartil í ár og útfra teimum útrokningum, sum umsitingin í landsstýrinum hevur gjørt, varð roknað við, at kommunurnar fóru at fáa væl meira inn í kommunuskatti enn ætlað, tá fíggarætlanirnar vóru lagdar. Landsstýrið metti, at tær meirinntøkur, sum kommunurnar eftir hesum finga, áttu at koma borgarunum til góðar í teimum kommunum, hetta var møguligt.

Landsstýrið gjørði tí av við heimild í nevndu løgtingslóg at lækka kommunuskattaprosentið í nøkrum kommunum. Skattaprosentið varð lækkað í 16 kommunum í miðal 0,87%, soleiðis at endaliga miðal kommunuskattaprosentið fyri 1994 kom niður á 20,40%.

Viðvíkjandi samanleggingum av kommunum er at siga, at landsstýrið sendi øllum kommununum bræv við áheitan um at taka upp samráðingar við aðrar kommunur um samanleggingar ella tættari samstarv.

Landsstýrið hevur lagt dent á, at Strandferðslan verður í so stóran mun sum gjørligt rikin út frá handilsligum sjónarmiðum. Hesin rakstrarpolitikkur sæst aftur í úrslitinum fyri 1993. Hallið hjá stovninum minkaði 22,9 mió.kr. - úr 60,8 mió.kr. niður í 37,9 mió.kr. í 1993. Tað minkandi virkseimið í landinum sæst aftur í inntøkuni hjá Strandferðsluni, ið minkaði 2,3 mió.kr. niður í 65,8 mió. kr. Til tess at lúka nýggju IMO krøvini til ferjur, skal Strandferðslan nýta einar 5 mió. kr. í ár. Hesi arbeiði verða øll gjørd í Føroyum.

Raksturin av skipum, bilum og tyrlu kostaði 21,1 mió. kr. minni, og útreiðslurnar til rentur og avskrivningar minkaðu 6,9 mió. kr.

Raksturin av Bygdaleiðum kostaði 2,3 mió. kr. minni í 1993 og kom niður á 15,5 mió. kr.

Atlantsflog hevur sambært ársroknskapinum fyri 1993 eitt munandi betri rakstrarúrslit enn í 1992, og felagið hevur verið ført fyri at svara hvørjum sítt. Útlitini fyri Atlantsflog eru góð, um felagið fær eins nógv ferðafólk at flyta í 1994 sum í 1993, hetta saman við teimum nú

lægri rentuútreiðslunum, skuldi tað borið í sær, at felagið mógulig . . . an geva eitt lítið avlop í 1994. Atlantsflog hevur annars ætlanir um ávís mennandi tiltøk.

Í vár varð raksturin av tyrlutænastuni fluttur frá Strandferðsluni til Atlantsflog, ið kundi reka tænastruna væl bíligari. Avgerðin var framd og riggar væl.

Telefonverkið merkir cisini, at nógv flyta av landinum. Higarul í ár er telagatalið umleið 1000 felagar færri. Hertil er tó at siga, at hóast minni felagatal so er inntøkan í krónum ikki minkað. Eftir at allar útreiðslur eru goldnar og fullar avskrivningar tiknar við, er avlopið fyri 1993 góðar 10 mió. kr., mett avlop fyri 1994 góðar 5,5 mió. kr., og mett avlop fyri 1995 einar 9-10 mió. kr.

Fyribilsavtala er gjørd við Ericsson um at lata útbúnað til tað føroyska telefonnetið, og er setningurin fulldigitalisering fyri allar Føroyar komandi 5 árin.

Rakstrarhallið hjá postverkinum verður í ár væntandi um 3 mió. kr., og verður játtanin á fíggarlógini sostatt hildin, ein minking í mun til 1993 uppá 1,2 mió. kr.

Virksemið hjá landsverkfrøðinginum er skorið nógv niður í mun til undanfarin ár. Í 1993 var nýtslan 165 mió. kr., meðan nýtslan í 1994 væntandi fer at liggja um 127 mió. kr. Dentur hevur verið lagdur á, at tað virksemið, ið fer fram, er javnt býtt um landið, og at sum mest av fólki fer í arbeiði.

Nýggjar bygnaður er skipaður á umhvørvisnevndarøkinum, soleiðis at kommunurnar nú hava eftirlitið á staðnum, meðan yvirumsjónin og eftirlit við serliga dálkandi virkjum liggur hjá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni.

Tann heldur fløkta skipanin við óheftum heilsunevndum er sostatt avtikin, samstundis sum reglurnar í heilsusamtyktunum, har nógvar hava staðið óbroyttar síðani 1933, eru gjørdar meira nútíðarhóskandi.

Handilssáttmálarnir við EFTA-londini eru allir undirskrivaðir, og verða sáttmálarnir við Sveits og Eysturríki sum teir seinastu lagdir fyri lögtingið.

Arbeiðið at útvega útflutningsvinnuni rúmari ræsur á ES-marknaðinum er styrkt og verður í løtuni í góðari samvinnu við vinnuna arbeiðt við hesum í felagsnevndini. ES hevur biðið um nýggjar samráðingar um sáttmálan í síni heild vísandi til, at eitt ella fleiri av EFTA-londunum verða limir í ES frá 1. januar 1995. Landsstýrið hevur svarað játtandi til nýggjar samráðingar um sáttmálan, so skjótt sum verandi mál í felagsnevndini eru avgreidd.

46. ársfundurin hjá IWC var í ár í Meksiko. Fundurin førði nærur til eina politiska kreppu Føroya og Danmarkar millum. Orsøkin var, at danski uttanríkismálaráðharrin í síðstu løtu, eftir trýsti frá umhvørvismálaráðharranum, broytti instruksin til sendinevndina á IWC-fundinum. Við hesi broyting brutu danir meginregluna um nýtslu av tilfeinginum á burðartryggum støði.

Landsstýrið royndi undan fundinum í IWC at steðga hesi broyting, men hetta eydnaðist ikki. Eftir fundin hittust uttanríkismálaráðharrin og løgmaður, í eini roynd at finna felags stev í

framtíðar samvinnu á hesum øki, men partarnir komu ikki hvør øðrum nærri. Hesar hendingar bera í sær, at landsstýrið stórliga ivast í, um rætt er hjá føroyingum framhaldandi at taka lut í IWC.

Samarbeiðið í NAMMCO er sera gott.

Norðurlenska samstarvið hevur størri týdning í dag enn nakrantíð, nú onkur tekin eru um, at fleiri Norðurlond fara upp í ES-felagsskapin. Skulu vit ikki gerast heilt avbyrgd í Norðuratlantshavinum er neyðugt at styrkja samstarvið við gomlu brøðralond okkara.

Enn hava vit ikki fullan limaskap í Norðurlandaráðnum; men tað gongur rætta vegin.

Á norðurlandaráðsfundum taka stjórnarleiðararnir í Grønlandi, Álandi og Føroyum nú lut í fundunum við forsætismálaráðharrarnar.

Eftir at hava luttikið á tingsetu á Álandi seinasta heyst var greitt, at vit trý smáu londini máttu gera vart við okkum, skuldu vit hava ávirkan.

Føroyingar tóku stig til ein felags fyrireikandi fund á tingsetuni í Stokkhólmi. Ætlanin var, at hesir fundir millum sjálvstýrandi økini í Norðurlandaráðnum skuldu halda fram og helst víðkast.

Síðani trupulleikarnir í bankunum byrjaðu heystið 1992 hava danir og føroyingar gjørt fleiri avtalur.

Hesar avtalur hava merkt almenna orðaskiftið og politiska arbeiðið nógv hesa tíð, bæði tað at avtalurnar eru gjørðar og innihaldið í teimum.

Men hóast allar hesar avtalur eru góðkendar av fólkatinginum og løgtinginum, so má ásanast, at tær hava verið tyngjandi fyri viðurskiftini Føroya og Danmarkar millum.

Fundurin 17. august millum landsstýrið og dansku stjórnina tykist hava stóran týdning og áhuga fyri nógvar føroyingar, hóast evnini, ið viðgerast skulu á hesum fundi, hava verið kend í langa tíð.

Tó vita vit ikki, um óvissan um nýtt landsstýri og um komandi valið hjá dønnum kann ávirka fundin. Eg skal tó siga frá, at ikki eru komin nøkur tekin frá dansku stjórnini at broyta skrána ella flyta fundin. Men enn er tíð til hetta komandi triggjar vikurnar og er óvist, um vit ikki hava fingið nýtt landsstýri til ta tíð.

Hóast teir stóru trupulleikarnar, ið hava verið seinasta valskeiðið hevur eydnast at fremja stórar og týðandi lógarbroytingar á flest øllum økjum. Nakrar hava verið nevndar í fyrr hildnum lógmansrøðum, og havi eg í dag nevnt hesar í sambandi við tey ymsu økini. Eg vil tó her taka fram tvey mál, har stórar broytingar eru hendar, sum eg meti hava avgerandi týdning fyri Føroyar í framtíðini.

Tað fyrra er stýrisskipanin og hitt seinna undirgrundin.

Nevndin, sum landsstýrið setti 1. apríl í fjør at kanna stýrisskipanarviðurskifti Føroya, varð liðug við arbeiðið sítt fyrst í 1994.

Við støði í álitinum var uppskot til nýggja stýrisskipanarlóg lagt fyri løgtingið.

Tvinni løgting hava nú samtykt nýggja stýrisskipanarlóg, og lógin er kunngjørd sum løgtingslóg nr. 103 frá 26. juli 1994 um stýrisskipan Føroya, og lógin fær gildi ólavskudag 1995.

Tann 24. september 1993 samtykti løgtingið lóg nr. 179 um forkanningar o.m.a. av undirgrund Føroya.

Løgtingið samtykti sama dag uppskot til samtyktar um leiting eftir olju og jarðgassi á føroyskum øki.

Oljufyrisingin var skipað sum stovnur undir landsstýrinum og arbeiðsbólkur settur saman við oljufyrisingini at gera reglur v.m. í samband við seismikkloyvi.

Landsstýrið samtykti 19. apríl í ár at geva Western Geophysical Cooperation tvinni loyvi til seismiskar kanningar í 1994 og 1995. Kanningarnar eru farnar í gongd.

Til tess at fremja ætlan løgtingsins eftir uppskoti til samtyktar hevur landsstýrið eisini valt eina nýggja oljuráðleggingarnevnd, sum m.a. skal gera uppskot til landsstýrið viðv. lóggávu o.ø. Nevndin hevur havt sín fyrsta fund. Arbeiðið verður mettt at taka 2-3 ár.

Tá tosað verður um undirgrundina tekur spurningurin seg upp um trætuna við bretar um landgrunsmarkið, sum enn er óloystur. Landsstýrið hevur ta fatan, at síðani samráðingarnar vóru tiknar upp aftur í fjør heyst, hava tær verið seriøsar og virknar frá báðum síðum.

Samráðingarnar eru nú komnar hartil, at tað nú fer at vísa seg, um partarnir kunnu nærkast hvør øðrum, soleiðis at ein semja kann fáast í lag.

Næsti fundur partanna millum verður um mánaðarskiftið august/september; men lögmaður og danski uttanríkismálaráðharrin hava havt fund um hesi viðurskifti, og tá varð avgjørt, at Føroya lögmaður og uttanríkismálaráðharrin hittast í august at viðgera málið nærri. Fundardagurin er ikki ásettur enn.

Í ólavskurøðuni í fjør málbar eg meg soleiðis: "Høvdu vit á ólavskuu í fjør verið før fyri at sæð inn í framtíðina og sæð, hvat ið fór at henda komandi árið, høvdu flest øll helst øtast við. Tí samfelag okkara hevur neyvan verið fyri størri bakkøstum í so stutta tíð sum seinasta árið."

Men vit mugu í ár ásanna, at trupulleikarnir ikki vóru lidnir á ólavskuu í fjør. Føroyska samfelagið hevur verið fyri enn størri bakkøstum síðani tá, og fylgjurnar av hesum síggjast í arbeiðsloysinum, fráflytingini, skattatrystinum, trupulleikunum hjá nógvum sethúsacigarum

og harvið trupulleikunum hjá familjunum.

Tá tú hevur verið við í politiska arbeiðinum hesa truplu tíð og hevur sæð, hvør gongdin hevur verið, verður tú varin við at vera ov hjartskygd. Men hóast ringu støðuna so eru tó einstakir glottar, sum eisini síggjast í fylgiskjølunum og eru nevndar fyrr í røðuni.

Landingarnar í Føroyum eru farnar upp fyrra hálvárið 1994, lønarútgjaldingarnar í fiskivinnuni á sjógvi og landi hava verið hægri í ár enn í fjør, skattainntøkurnar eru hægri enn væntað, arbeiðsloysið minni, og gjaldsjavnaavlopið er stórt, hóast fall í prísnum fyri útflutningi okkara.

Hesi kunnu vera tekin um, at árið 1994 ikki verður so heilt út av lagi, um ikki okkurt heilt óvæntað hendir.

Nógvir trupulleikar eru enn fyri framman; men gott grundarlag skuldi verið lagt hjá nýggjari samgongu at virka á Føroyum og føroyingum at frama.